

Διεξαγωγή αποδείξεων - Βέλγιο

Η πρωτότυπη γλωσσική έκδοση [fr](#) αυτής της σελίδας τροποποιήθηκε πρόσφατα. Η γλωσσική έκδοση που βλέπετε τώρα βρίσκεται στο στάδιο της μετάφρασης.
Υπάρχει ήδη μετάφραση στις ακόλουθες γλώσσες: [en](#)

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

- 1 Βάρος της απόδειξης
  - 1.1 Ποιοι είναι οι κανόνες που διέπουν το βάρος της απόδειξης;
  - 1.2 Υπάρχουν κανόνες που εξαιρούν ορισμένα πραγματικά περιστατικά από το βάρος της απόδειξης; Σε ποιες περιπτώσεις; Είναι δυνατό στις περιπτώσεις αυτές να προσκομισθούν αποδείξεις περί της μη ισχύος συγκεκριμένου νόμιμου τεκμηρίου;
  - 1.3 Σε ποιο βαθμό πρέπει το δικαστήριο να πεισθεί για ένα πραγματικό περιστατικό ώστε να βασίσει την απόφασή του στην ύπαρξη αυτού του πραγματικού περιστατικού;
- 2 Διεξαγωγή αποδείξεων
  - 2.1 Απαιτείται πάντοτε αίτηση διαδίκου για τη διεξαγωγή των αποδείξεων ή μπορεί ο δικαστής σε ορισμένες περιπτώσεις να πραγματοποιήσει τη διεξαγωγή των αποδείξεων αυτεπαγγέλτως;
  - 2.2 Ποιες είναι οι ενέργειες μετά την έγκριση της αίτησης διαδίκου σχετικά με τη διεξαγωγή αποδείξεων;
  - 2.3 Σε ποιες περιπτώσεις μπορεί το δικαστήριο να απορρίψει αίτηση διαδίκου για συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων;
  - 2.4 Ποια είναι τα διάφορα αποδεικτικά μέσα;
  - 2.5 Ποιες είναι οι μέθοδοι συγκέντρωσης αποδεικτικών στοιχείων από την κατάθεση μαρτύρων και σε τι διαφέρουν από τη συγκέντρωση αποδείξεων που προέρχονται από πραγματογνώμονα; Ποιοι είναι οι κανόνες που διέπουν την υποβολή γραπτών αποδεικτικών στοιχείων και εκθέσεων/γνωμοδοτήσεων πραγματογνωμόνων ;
  - 2.6 Υπάρχουν αποδεικτικά μέσα με μεγαλύτερη αποδεικτική αξία από τα άλλα;
  - 2.7 Είναι υποχρεωτική η χρήση συγκεκριμένων αποδεικτικών μέσων για την απόδειξη ορισμένων πραγματικών περιστατικών;
  - 2.8 Οι μάρτυρες υποχρεούνται από το νόμο να καταθέσουν;
  - 2.9 Σε ποιες περιπτώσεις οι μάρτυρες μπορούν να αρνηθούν να καταθέσουν;
  - 2.10 Μπορεί ένα πρόσωπο που αρνείται τη μαρτυρία να υποστεί κυρώσεις ή να εξαναγκασθεί να καταθέσει;
  - 2.11 Υπάρχουν πρόσωπα τα οποία δεν επιτρέπεται να εξετάζονται ως μάρτυρες;
  - 2.12 Ποιος είναι ο ρόλος του δικαστή και των διαδίκων κατά την εξέταση μάρτυρα; Υπό ποίους όρους μπορεί ένας μάρτυρας να εξεταστεί με τηλεδιάσκεψη ή άλλα τεχνικά μέσα;
- 3 Αξιολόγηση των αποδεικτικών στοιχείων
  - 3.1 Στις περιπτώσεις που τα αποδεικτικά στοιχεία δεν έχουν συγκεντρωθεί με νόμιμο τρόπο από διάδικο, μπορεί να τα χρησιμοποιήσει το δικαστήριο για την έκδοση της απόφασής του;
  - 3.2 Γίνονται δεκτές ως αποδεικτικά στοιχεία οι μαρτυρίες των διαδίκων;

1 Βάρος της απόδειξης

1.1 Ποιοι είναι οι κανόνες που διέπουν το βάρος της απόδειξης;

Στο βελγικό νομικό σύστημα υπάρχει διάκριση μεταξύ αστικού δικαίου και εμπορικού δικαίου. Το εμπορικό δίκαιο είναι ειδικοί κανόνες δικαίου για τις εμπορικές συναλλαγές, ενώ το αστικό δίκαιο είναι το κοινό δίκαιο.

Οι κανόνες για τη διεξαγωγή αποδείξεων στο πλαίσιο του αστικού δικαίου περιλαμβάνονται στα άρθρα 1315 και εξής του Αστικού Κώδικα (*Burgerlijk Wetboek/Code civil*). Πρόκειται για ένα αυτόνομο σύστημα με αυστηρούς κανόνες σχετικά με τα αποδεικτικά μέσα (βλέπε ενότητα 5α για λεπτομέρειες).

Οι κανόνες για τη διεξαγωγή αποδείξεων στο πλαίσιο του εμπορικού δικαίου περιλαμβάνονται στο άρθρο 25 του Εμπορικού Κώδικα (*Wetboek van Koophandel/Code de Commerce*). Το σημαντικότερο χαρακτηριστικό είναι ότι πρόκειται για ένα ανοικτό σύστημα και υπάρχει ελευθερία για τον καθορισμό των αποδείξεων σε μια εμπορική υπόθεση. Σύμφωνα με το άρθρο 25 του Εμπορικού Κώδικα: «Πέραν των αποδεικτικών μέσων που προβλέπονται στο αστικό δίκαιο, οι εμπορικές υποχρεώσεις μπορούν επίσης να αποδειχθούν με μάρτυρες σε όλες τις υποθέσεις όπου το δικαστήριο κρίνει ότι αυτό μπορεί να επιτραπεί, εκτός των εξαιρέσεων που προβλέπονται για ειδικές περιπτώσεις. Πωλήσεις και αγορές μπορούν να αποδειχθούν μέσω παραληφθέντος τιμολογίου, με την επιφύλαξη των λοιπών αποδεικτικών στοιχείων που γίνονται δεκτά από το εμπορικό δίκαιο».

Οι δικονομικές πτυχές της απόδειξης στις αστικές και εμπορικές υποθέσεις διέπονται από το άρθρο 870 και επόμενα του Δικαστικού Κώδικα (*Gerechthelijk Wetboek/Code judiciaire*). Το άρθρο 876 του Δικαστικού Κώδικα ορίζει ότι το δικαστήριο πρέπει να κρίνει την εκδικαζόμενη διαφορά σύμφωνα με τους κανόνες διεξαγωγής αποδείξεων που διέπουν το εκάστοτε είδος διαφοράς. Η διαφορά μπορεί να είναι είτε αστική είτε εμπορική.

Τα αποδεικτικά στοιχεία για ένα πραγματικό περιστατικό, μια δήλωση ή έναν ισχυρισμό πρέπει να υποβάλλονται από τον διάδικο που τα επικαλείται. Ο διάδικος που ζητεί την εκπλήρωση μιας υποχρέωσης οφείλει να αποδείξει την ύπαρξη της υποχρέωσης. Αντιστρόφως, ο διάδικος που αξιώνει να απαλλαγεί από μια υποχρέωση πρέπει να υποβάλει αποδεικτικά στοιχεία για την πληρωμή ή για το γεγονός που τον απαλλάσσει από την υποχρέωσή του (άρθρο 1315 του Αστικού Κώδικα). Στις νομικές διαδικασίες κάθε διάδικος πρέπει να υποβάλλει αποδεικτικά στοιχεία για τα πραγματικά περιστατικά που επικαλείται (άρθρο 870 του Δικαστικού Κώδικα: «*actori incumbit probatio*»). Έγκειται κατόπιν στον αντίδικο να καταρρίψει την αποδεικτική ισχύ των πραγματικών περιστατικών, όπου αυτό είναι εφικτό και επιτρεπτό.

1.2 Υπάρχουν κανόνες που εξαιρούν ορισμένα πραγματικά περιστατικά από το βάρος της απόδειξης; Σε ποιες περιπτώσεις; Είναι δυνατό στις περιπτώσεις αυτές να προσκομισθούν αποδείξεις περί της μη ισχύος συγκεκριμένου νόμιμου τεκμηρίου;

Εφόσον δεν συντρέχουν λόγοι δημόσιας τάξης και εθνικής ασφάλειας, απόδειξη μπορεί να διεξαχθεί για όλα τα πραγματικά περιστατικά. Υπάρχουν τρεις περιορισμοί στο δικαίωμα προσκόμισης αποδεικτικών στοιχείων κατά τη διαδικασία. Καταρχάς, το προς απόδειξη πραγματικό περιστατικό πρέπει να είναι συναφές με την υπόθεση. Δεύτερον, το προς απόδειξη πραγματικό περιστατικό πρέπει να είναι αδιαμφισβήτητο, δηλαδή πρέπει να είναι σε θέση να πείσει το δικαστήριο για τη λήψη τελικής απόφασης. Τέλος, ο νόμος πρέπει να επιτρέπει την υποβολή αποδεικτικών στοιχείων προς απόδειξη ορισμένων πραγματικών περιστατικών: η ιδιωτική ζωή, το επαγγελματικό απόρρητο και το απόρρητο της αλληλογραφίας, για παράδειγμα, δεν πρέπει να παραβιάζονται.

Τα τεκμήρια είναι, κατά γενικό κανόνα, μαχητά από τον αντίδικο. Μόνο τα αμάχητα τεκμήρια («*juris et de jure*») δεν μπορούν να αμφισβητηθούν, είναι μάλιστα παράνομη η προσκόμιση αποδεικτικών στοιχείων για την αμφισβήτησή τους. Τα μαχητά τεκμήρια («*juris tantum*») μπορούν να αμφισβητηθούν με αποδεικτικά στοιχεία περί του αντιθέτου: τα αποδεικτικά μέσα που γίνονται δεκτά σε αυτή την περίπτωση διέπονται από κανόνες στο αστικό δίκαιο, όχι όμως στο εμπορικό δίκαιο.

1.3 Σε ποιο βαθμό πρέπει το δικαστήριο να πεισθεί για ένα πραγματικό περιστατικό ώστε να βασίσει την απόφασή του στην ύπαρξη αυτού του πραγματικού περιστατικού;

Το δικαστήριο πρέπει να πεισθεί για τα στοιχεία που υποβάλλουν οι διάδικοι. Το δικαστήριο πρέπει να πεισθεί με βάση τα αποδεικτικά στοιχεία και την αξιοπιστία τους. Αν το δικαστήριο καταλήξει στο συμπέρασμα ότι το στοιχείο που έχει υποβληθεί μπορεί να συμβάλει στη διευθέτηση της διαφοράς και ότι αντανάκλα αξιόπιστα την αλήθεια της υπόθεσης, τότε θεωρεί ότι το στοιχείο έχει αποδεικτική αξία. Μόνον όταν το δικαστήριο θεωρήσει ότι το αποδεικτικό μέσο έχει αποδεικτική αξία μπορεί να το θεωρήσει ως απόδειξη.

Η αποδεικτική αξία είναι σε κάποιο βαθμό υποκειμενική, ενώ η αποδεικτική ισχύς είναι αυστηρά αντικειμενική. Η αποδεικτική ισχύς εξαρτάται από την απαιτούμενη αξιοπιστία του αποδεικτικού στοιχείου. Ο νόμος δίδει αποδεικτική ισχύ μόνον στα αποδεικτικά μέσα που έχουν επαρκή βαθμό αξιοπιστίας, εφόσον άλλωστε το δικαστήριο στερείται της διακριτικής ευχέρειάς του. Αυτό ισχύει

στην περίπτωση των έγγραφων αποδεικτικών στοιχείων. Αν το δικαστήριο ερμηνεύσει το περιεχόμενο ενός εγγράφου που έχει αποκτηθεί νόμιμα κατά τρόπο ασυμβίβαστο με την διατύπωσή του, προσβάλλει την αποδεικτική ισχύ των επίσημων εγγράφων. Ο ηττηθείς διάδικος μπορεί για τον λόγο αυτό να προσφύγει στο Ακυρωτικό Δικαστήριο.

2 Διεξαγωγή αποδείξεων

2.1 Απαιτείται πάντοτε αίτηση διαδίκου για τη διεξαγωγή των αποδείξεων ή μπορεί ο δικαστής σε ορισμένες περιπτώσεις να πραγματοποιήσει τη διεξαγωγή των αποδείξεων αυτεπαγγέλτως;

Ο διάδικος που προβάλλει έναν ισχυρισμό πρέπει να είναι σε θέση να τον αποδείξει. Σε ορισμένες περιπτώσεις ο δικαστής μπορεί να διατάξει έναν διάδικο να προβεί σε ειδική απόδειξη, όπως στην περίπτωση της ορκοδοσίας (άρθρο 1366 του Αστικού Κώδικα). Το δικαστήριο μπορεί, υπό αυστηρές προϋποθέσεις, να απαιτήσει από έναν διάδικο να προβεί σε ένορκη κατάθεση, είτε με σκοπό τη διευθέτηση της διαφοράς ή απλώς για να προσδιορίσει το ποσό που πρέπει να αποδοθεί.

Το δικαστήριο μπορεί να εξετάσει τους διαδίκους και να διατάξει την εξέταση μαρτύρων, εκτός εάν ο νόμος το απαγορεύει (άρθρο 916 του Δικαστικού Κώδικα). Μπορεί επίσης να διατάξει την εκπόνηση έκθεσης πραγματογνώμονα ώστε να πιστοποιηθούν ορισμένα πραγματικά περιστατικά ή για να δοθεί μια τεχνική γνωμοδότηση (άρθρο 962 του Δικαστικού Κώδικα).

2.2 Ποιες είναι οι ενέργειες μετά την έγκριση της αίτησης διαδίκου σχετικά με τη διεξαγωγή αποδείξεων;

Αίτηση διεξαγωγής αποδείξεων μπορεί να υποβληθεί από έναν διάδικο είτε ως κύρια αξίωση είτε ως δευτερεύουσα αξίωση. Το δικαστήριο, στη συνέχεια, μπορεί να δεχθεί ή να απορρίψει την αίτηση, προβάλλοντας τους σχετικούς λόγους.

Στην περίπτωση γραφολογικής εξέτασης (άρθρο 883 του Δικαστικού Κώδικα) ή διερεύνησης πλαστογραφίας (άρθρο 895 του Δικαστικού Κώδικα), το δικαστήριο διατάσσει τους διαδίκους να εμφανιστούν ενώπιόν του (με ή χωρίς νομική εκπροσώπηση) και να προσκομίσουν κάθε τίτλο, έγγραφο και στοιχείο που πρέπει να υποβληθεί σε γραφολογική εξέταση ή το έγγραφο που είναι ύποπτο για πλαστογραφία. Το δικαστήριο μπορεί να εκδικάσει άμεσα την υπόθεση ή μπορεί να την αρχειοθετήσει και κατόπιν να διενεργήσει τη δική του έρευνα ή να συμβουλευτεί πραγματογνώμονα. Το δικαστήριο εκδίδει τελικά απόφαση σχετικά με τη γραφολογική εξέταση ή τη διερεύνηση πλαστογραφίας.

Όταν ένας διάδικος προτείνει αποδεικτικά μέσα με τη μορφή της εξέτασης ενός ή περισσότερων μαρτύρων, το δικαστήριο μπορεί να δεχθεί τη διεξαγωγή των αποδείξεων, εφόσον είναι παραδεκτή (άρθρο 915 του Δικαστικού Κώδικα). Το δικαστήριο μπορεί να διατάξει την εξέταση των μαρτύρων, εκτός εάν ο νόμος το απαγορεύει. Οι μάρτυρες κλητεύονται από τη γραμματεία του δικαστηρίου τουλάχιστον οκτώ ημέρες πριν την ημερομηνία της εξέτασής τους. Πρέπει να δώσουν όρκο και εξετάζονται ατομικά από τον δικαστή. Το δικαστήριο μπορεί να θέσει ερωτήσεις στους μάρτυρες αυτεπαγγέλτως ή κατόπιν αιτήματος ενός διαδίκου. Η κατάθεση καταγράφεται, εκφωνείται, διορθώνεται και συμπληρώνεται αν είναι αναγκαίο, και τότε ολοκληρώνεται η εξέταση του μάρτυρα.

Το δικαστήριο μπορεί να διατάξει τη διενέργεια έρευνας από πραγματογνώμονα ώστε να υπάρξει διευθέτηση ή αποφυγή της διαφοράς. Η πραγματογνωμοσύνη μπορεί να περιέχει μόνο διαπιστώσεις επί πραγματικών περιστατικών ή τεχνικές γνωμοδοτήσεις (άρθρο 962 του Δικαστικού Κώδικα). Ο πραγματογνώμονας εκπληρώνει την αποστολή του υπό την εποπτεία του δικαστηρίου. Οι διάδικοι παρέχουν στον πραγματογνώμονα όλα τα απαιτούμενα έγγραφα και ικανοποιούν κάθε εύλογο αίτημά του. Η έκθεση πρέπει να υποβληθεί εντός της προθεσμίας που ορίζει το δικαστήριο. Αν η έκθεση δεν συμφωνεί με την άποψη του δικαστηρίου, το δικαστήριο δεν υποχρεούται να ακολουθήσει τη γνωμοδότηση του πραγματογνώμονα.

Το δικαστήριο μπορεί, αυτεπαγγέλτως ή κατ' αίτηση των διαδίκων, να διατάξει αυτοψία (in situ) (άρθρο 1007 του Δικαστικού Κώδικα). Η αυτοψία, στην οποία είναι δυνατόν αλλά όχι απαραίτητο να παρίστανται οι διάδικοι, διεξάγεται από τον δικαστή που τη διέταξε ή από άλλο πρόσωπο που ορίζεται επίσημα. Συντάσσεται επίσημη έκθεση όλων των ενεργειών και των πορισμάτων, η οποία διαβιβάζεται στους διαδίκους.

2.3 Σε ποιες περιπτώσεις μπορεί το δικαστήριο να απορρίψει αίτηση διαδίκου για συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων;

Το δικαστήριο σε καμία περίπτωση δεν υποχρεούται να κάνει δεκτό ένα αίτημα διαδίκου για διεξαγωγή αποδείξεων. Ωστόσο, αν δοθεί επίσημη εντολή στον δικαστή, είναι υποχρεωμένος να την εκτελέσει (άρθρο 873 του Δικαστικού Κώδικα).

2.4 Ποια είναι τα διάφορα αποδεικτικά μέσα;

Υπάρχουν πέντε είδη αποδεικτικών μέσων βάσει του (κοινού) αστικού δικαίου: γραπτά αποδεικτικά στοιχεία, κατάθεση μαρτύρων, τεκμήρια, ομολογίες διαδίκων και όρκοι (άρθρο 1316 του Αστικού Κώδικα).

Τα γραπτά αποδεικτικά στοιχεία (άρθρο 1317 του Αστικού Κώδικα) μπορεί να είναι είτε δημόσια έγγραφα είτε ιδιωτικά έγγραφα. Δημόσιο έγγραφο είναι κάθε έγγραφο που έχει συνταχθεί κατά τον τύπο που ορίζει ο νόμος από αρμόδιο δημόσιο λειτουργό (για παράδειγμα συμβολαιογράφος ή ληξιαρχός) και θεωρείται από τους διαδίκους και τα τρίτα μέρη ως αδιαμφισβήτητο αποδεικτικό

στοιχείο της συμφωνίας που περιέχεται σε αυτό. Ένα εγκεκριμένο ιδιωτικό έγγραφο, που έχει υπογραφεί από όλους τους διαδίκους και έχει υποβληθεί σε τόσα αντίγραφα όσοι και οι διάδικοι, θεωρείται από τους διαδίκους αδιαμφισβήτητο αποδεικτικό στοιχείο. Απόδειξη μέσω εγγράφων απαιτείται όταν το ποσό ή αξία που διακυβεύεται υπερβαίνει τα 375 ευρώ (άρθρο 1341 του Αστικού Κώδικα).

Η κατάθεση μαρτύρων (άρθρο 1341 του Αστικού Κώδικα) δεν γίνεται δεκτή όταν αντικρούει ή είναι διαφορετική από το περιεχόμενο των εγγράφων. Ωστόσο, η κατάθεση μαρτύρων γίνεται δεκτή όταν υπάρχουν μόνο prima facie γραπτά αποδεικτικά μέσα ή στις περιπτώσεις όπου δεν είναι δυνατή η υποβολή γραπτών αποδεικτικών μέσων.

Τα τεκμήρια (άρθρο 1349 του Αστικού Κώδικα) είναι συμπεράσματα που εξάγονται από τη νομοθεσία ή από το δικαστήριο με βάση ένα γνωστό γεγονός για τον προσδιορισμό ενός άγνωστου γεγονότος. Τα τεκμήρια δεν μπορούν να αντιταχθούν στο περιεχόμενο εγγράφων, αλλά μπορούν -όπως η μαρτυρική κατάθεση- να συμπληρώνουν prima facie γραπτά αποδεικτικά στοιχεία και να υποκαθιστούν γραπτά αποδεικτικά στοιχεία που δεν ήταν δυνατό να παρασχεθούν.

Οι ομολογίες διαδίκων (άρθρο 1354 του Αστικού Κώδικα) διακρίνονται σε δικαστικές και εξώδικες. Δικαστική ομολογία είναι μια δήλωση ενώπιον δικαστηρίου από διάδικο ή από τον νόμιμο εκπρόσωπό του, η οποία μπορεί να ληφθεί υπόψη εις βάρος του προσώπου που προβαίνει σε αυτήν. Η εξώδικη ομολογία δεν υπόκειται σε καμία διαδικαστική απαίτηση.

Ένας διάδικος μπορεί να απαιτήσει από τον αντίδικο να δώσει όρκο (επακτός όρκος) (άρθρο 1357 του Αστικού Κώδικα), ή μπορεί να διαταχθεί προς τούτο από το δικαστήριο. Στην περίπτωση του επακτού όρκου, ο όρκος αποτελεί αποδεικτικό μέσο μόνο υπέρ ή κατά του προσώπου που ζήτησε τον όρκο.

Η διεξαγωγή αποδείξεων στις εμπορικές υποθέσεις (άρθρο 25 του Εμπορικού Κώδικα) δεν υπόκειται σε κανόνες, όμως περιλαμβάνει ένα συγκεκριμένο αποδεικτικό μέσο, δηλαδή το παραληφθέν τιμολόγιο στην περίπτωση των συμβάσεων πώλησης. Ένας έμπορος μπορεί σε κάθε περίπτωση να χρησιμοποιήσει ένα παραληφθέν τιμολόγιο ως έγκυρο αποδεικτικό στοιχείο, ενώ άλλα έγγραφα αποδεικτικά μέσα πρέπει να προέρχονται από τον αντίδικο για να χρησιμεύσουν ως αποδείξεις.

2.5 Ποιες είναι οι μέθοδοι συγκέντρωσης αποδεικτικών στοιχείων από την κατάθεση μαρτύρων και σε τι διαφέρουν από τη συγκέντρωση αποδείξεων που προέρχονται από πραγματογνώμονα; Ποιοι είναι οι κανόνες που διέπουν την υποβολή γραπτών αποδεικτικών στοιχείων και εκθέσεων/γνωμοδοτήσεων πραγματογνώμωνων ;

Η κατάθεση μαρτύρων ως ανεξάρτητο αποδεικτικό μέσο διέπεται από τον Αστικό Κώδικα, ενώ οι διαδικαστικές πτυχές της απόδειξης περιλαμβάνονται στον Δικαστικό Κώδικα. Η έρευνα από πραγματογνώμονα είναι αποκλειστικά μια μέθοδος προσκόμισης αποδείξεων και διέπεται από τον Δικαστικό Κώδικα. Οι διάδικοι μπορούν να ζητήσουν από το δικαστήριο να καλέσει μάρτυρες, αλλά δεν μπορούν να διορίσουν οι ίδιοι πραγματογνώμονες. Μόνο το δικαστήριο έχει αυτό το δικαίωμα.

Τα γραπτά αποδεικτικά στοιχεία έχουν αποδεικτική αξία και το δικαστήριο είναι υποχρεωμένο να δεχθεί το περιεχόμενό τους, δεν ισχύει όμως το ίδιο για τις εκθέσεις και τις γνωμοδοτήσεις των πραγματογνώμωνων. Εάν η έκθεση ή η γνωμοδότηση αντιτίθεται στις πεποιθήσεις του δικαστή, δεν είναι υποχρεωμένος να την ακολουθήσει (άρθρο 986 του Δικαστικού Κώδικα).

2.6 Υπάρχουν αποδεικτικά μέσα με μεγαλύτερη αποδεικτική αξία από τα άλλα;

Υπάρχει ιεράρχηση στα προβλεπόμενα από τον νόμο αποδεικτικά μέσα. Οι ομολογίες και οι όρκοι βρίσκονται στην κορυφή της ιεράρχησης. Ένα έγγραφο πάντοτε έχει μεγαλύτερη ισχύ από τις μαρτυρίες και τα τεκμήρια. Τα δημόσια έγγραφα (τίτλοι) αποτελούν αδιαμφισβήτητες αποδείξεις μεταξύ των διαδίκων και σε σχέση με τρίτα μέρη, ενώ ένα αναγνωρισμένο ιδιωτικό έγγραφο αποτελεί αδιαμφισβήτητη απόδειξη μεταξύ των διαδίκων. Η μαρτυρική κατάθεση και τα τεκμήρια λαμβάνονται υπόψη μόνο αν τα έγγραφα αποδεικτικά μέσα είναι ανεπαρκή ή αν είναι αδύνατον να προσκομιστούν έγγραφα αποδεικτικά μέσα προς απόδειξη της υποχρέωσης.

2.7 Είναι υποχρεωτική η χρήση συγκεκριμένων αποδεικτικών μέσων για την απόδειξη ορισμένων πραγματικών περιστατικών;

Αναλόγως του αν μια υπόθεση χαρακτηρίζεται αστική ή εμπορική, η διεξαγωγή αποδείξεων ακολουθεί κανόνες δικαίου ή ελεύθερη διαδικασία. Σύμφωνα με το αστικό δίκαιο, πρέπει να έχει συνταχθεί δημόσιο ή ιδιωτικό έγγραφο για όλες τις υποθέσεις και τις συναλλαγές που υπερβαίνουν το ποσό ή την αξία των 375 ευρώ (άρθρο 1341 του Αστικού Κώδικα). Μόνο τέτοιου είδους έγγραφα μπορούν να γίνουν δεκτά στην αποδεικτική διαδικασία καταθέσεις και τεκμήρια δεν γίνονται δεκτά. Αντίθετως, στις εμπορικές υποθέσεις η απόδειξη μέσω μαρτυρικής κατάθεσης και τεκμηρίων γίνεται, καταρχήν, δεκτή ακόμη και αν αντικρούει ή συμπληρώνει το περιεχόμενο εγγράφων.

2.8 Οι μάρτυρες υποχρεούνται από το νόμο να καταθέσουν;

Όχι, η εξέταση μαρτύρων διεξάγεται κατόπιν αιτήματος των διαδίκων ή διατάσσεται αυτεπαγγέλτως (ex officio) από το δικαστήριο (άρθρα 915-916 του Δικαστικού Κώδικα).

2.9 Σε ποιες περιπτώσεις οι μάρτυρες μπορούν να αρνηθούν να καταθέσουν;

Αν ένας μάρτυρας κλητευθεί και αρνηθεί να καταθέσει προβάλλοντας νόμιμους και βάσιμους λόγους, η υπόθεση παραπέμπεται στο δικαστήριο. Η υποχρέωση τήρησης επαγγελματικού απορρήτου εκ μέρους του μάρτυρα θεωρείται βάσιμος λόγος, μεταξύ άλλων (άρθρο 929 του Δικαστικού Κώδικα).

2.10 Μπορεί ένα πρόσωπο που αρνείται τη μαρτυρία να υποστεί κυρώσεις ή να εξαναγκασθεί να καταθέσει;

Κάθε πρόσωπο που κλητεύεται ως μάρτυρας υποχρεούται να εμφανιστεί στο δικαστήριο. Αν δεν εμφανιστεί, το δικαστήριο, κατ' αίτηση ενός από τους διαδίκους, μπορεί να τον κλητεύσει με ένταλμα που θα του επιδοθεί με δικαστικό επιμελητή (άρθρο 925 του Δικαστικού Κώδικα). Μπορεί να επιβληθεί πρόστιμο βάσει του ποινικού δικαίου σε πρόσωπο που έχει κλητευθεί ως μάρτυρας και δεν εμφανίστηκε στο δικαστήριο (άρθρο 926 του Δικαστικού Κώδικα).

2.11 Υπάρχουν πρόσωπα τα οποία δεν επιτρέπεται να εξετάζονται ως μάρτυρες;

Η μαρτυρική κατάθεση είναι άκυρη εάν δοθεί από πρόσωπο που δεν είναι νομικά ικανό να καταθέσει (άρθρο 961 παράγραφος 1 του Δικαστικού Κώδικα).

Ανήλικος κάτω των 15 ετών δεν μπορεί να δώσει ένορκη κατάθεση. Η κατάθεσή του μπορεί να χρησιμοποιηθεί μόνο ως πληροφορία (άρθρο 931 παράγραφος 1 του Δικαστικού Κώδικα).

Ανήλικος που διαθέτει την απαραίτητη ευθυκρισία μπορεί να εξεταστεί από τον δικαστή ή από πρόσωπο διορισμένο από τον δικαστή σε οποιαδήποτε διαδικασία τον αφορά, είτε κατόπιν αιτήματος του ίδιου του ανήλικου είτε με διαταγή του δικαστηρίου, παρότι στη δεύτερη περίπτωση ο ανήλικος μπορεί να αρνηθεί να καταθέσει (άρθρο 931 παράγραφοι 3 ως 7 του Δικαστικού Κώδικα).

Οι εξ αίματος κατιόντες συγγενείς δεν μπορούν να εξεταστούν σε υποθέσεις όπου οι εξ αίματος ανιόντες συγγενείς τους έχουν αντίθετα συμφέροντα (άρθρο 931 παράγραφος 2 του Δικαστικού Κώδικα).

2.12 Ποιος είναι ο ρόλος του δικαστή και των διαδίκων κατά την εξέταση μάρτυρα; Υπό ποιους όρους μπορεί ένας μάρτυρας να εξεταστεί με τηλεδιάσκεψη ή άλλα τεχνικά μέσα;

Οι διάδικοι δεν μπορούν να απευθύνονται ή να διακόπτουν απευθείας τον μάρτυρα, αλλά πρέπει πάντοτε να απευθύνονται στον δικαστή (άρθρο 936 του Δικαστικού Κώδικα). Ο δικαστής μπορεί, είτε *ex officio* είτε κατόπιν αιτήματος ενός διαδίκου, να θέσει οποιαδήποτε ερώτηση στον μάρτυρα προς διευκρίνιση ή συμπλήρωση των αποδείξεων (άρθρο 938 του Δικαστικού Κώδικα).

Η έμμεση μαρτυρία είναι έγκυρη δεν αντιβαίνει σε καμία νομοθετική διάταξη ή αρχή δικαίου. Επιπλέον, το άρθρο 924 του Δικαστικού Κώδικα προβλέπει ότι ο δικαστής μπορεί να αποφασίσει να λάβει κατάθεση στον τόπο όπου βρίσκεται ο μάρτυρας, όταν ο τελευταίος δεν είναι σε θέση να παραστεί αυτοπροσώπως.

3 Αξιολόγηση των αποδεικτικών στοιχείων

3.1 Στις περιπτώσεις που τα αποδεικτικά στοιχεία δεν έχουν συγκεντρωθεί με νόμιμο τρόπο από διάδικο, μπορεί να τα χρησιμοποιήσει το δικαστήριο για την έκδοση της απόφασής του;

Αποδείξεις που λαμβάνονται παράνομα δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν κατά τη διαδικασία. Ο δικαστής οφείλει επομένως να μη λάβει υπόψη τα εν λόγω στοιχεία στην απόφασή του. Αποδείξεις που αποκτώνται με τρόπο που συνιστά παραβίαση της ιδιωτικής ζωής, του επαγγελματικού απορρήτου ή του απορρήτου της αλληλογραφίας είναι παράνομα και απαράδεκτα.

3.2 Γίνονται δεκτές ως αποδεικτικά στοιχεία οι μαρτυρίες των διαδίκων;

Έγγραφα που εκδίδονται από τον ίδιο τον διάδικο δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως αποδεικτικά στοιχεία υπέρ του εν λόγω διαδίκου. Μόνο στο εμπορικό δίκαιο μπορεί ένα τιμολόγιο (που έχει γίνει δεκτό από τον πελάτη) σε συναλλαγή πώλησης να χρησιμοποιηθεί ως αποδεικτικό στοιχείο από έμπορο για να αποδείξει το βάσιμο της υπόθεσής του, παρότι πρόκειται για έγγραφο που εξέδωσε ο ίδιος. Λογαριασμοί που έχουν τηρηθεί δεόντως μπορούν να γίνουν δεκτοί από το δικαστήριο ως αποδεικτικά στοιχεία των συναλλαγών μεταξύ εμπόρων.

Μια ομολογία διαδίκου αποτελεί δήλωση ενώπιον του δικαστηρίου από τον ίδιο τον διάδικο ή από τον νόμιμο εκπρόσωπό του. Η ομολογία συνιστά αδιαμφισβήτητη απόδειξη εις βάρος του προσώπου που προβαίνει στην ομολογία.

Την έκδοση αυτής της σελίδας στην εθνική γλώσσα διαχειρίζεται ο αντίστοιχος αρμόδιος επαφής του ΕΔΔ. Οι μεταφράσεις έχουν γίνει από την αρμόδια υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Οι τυχόν αλλαγές που επιφέρει η αρμόδια εθνική αρχή στο πρωτότυπο ενδέχεται να μην έχουν περιληφθεί ακόμα στις μεταφράσεις. Η Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο δεν αναλαμβάνουν καμία απολύτως ευθύνη όσον αφορά πληροφορίες ή δεδομένα που περιέχονται ή αναφέρονται στο παρόν

έγγραφο. Βλ. την ανακοίνωση νομικού περιεχομένου για τους κανόνες πνευματικής ιδιοκτησίας που ισχύουν στο κράτος μέλος που είναι αρμόδιο για την παρούσα σελίδα.

Τελευταία επικαιροποίηση: 18/11/2015